

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор
 Глухівського НПУ
 ім. О. Довженка
Марина ХРОЛЕНКО
 ім'я, прізвище
 «28» 08 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ»

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність: 053 Психологія

Предметна спеціальність:

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма: «Психологія»

Статус: цикл професійної підготовки, нормативна дисципліна

Структурні підрозділи, відповідальні за реалізацію навчальної дисципліни:

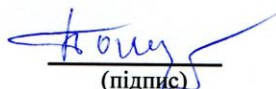
Навчально-науковий інститут педагогіки і психології

Кафедра: педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальне навантаження		Кількість годин				Вид семестрового контролю	
			Європейські кредити	Години	Аудиторні заняття			Самостійна робота, в т.ч. ІРС	Залік	Іспит
					Всього	Лекції	Практичні заняття			
Денна	III	6	5	150	50	22	28	100	-	+
Заочна	III	6	5	150	16	8	8	134	-	+

Робочу програму складено на основі: Стандарту вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія (затвердженого та введеного в дію наказом Міністерством освіти і науки України від 24.04.2019 року № 565) та змін до Стандарту, затверджених наказами Міністерства освіти і науки України № 1583 від 29.12.2023 р., № 842 від 13.06.2024 р., Професійного стандарту «Практичний психолог закладу освіти», затвердженого наказом Мінекономіки № 2425 від 24.12.2020 р., Професійного стандарту «Практичний психолог (соціальна сфера)», затвердженого наказом Мінекономіки № 211 від 03.02.2021 р., освітньо-професійної програми «Психологія», навчального плану підготовки бакалаврів спеціальності 053 Психологія Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Укладач робочої програми: Валерій ПОЛЩУК, доктор психологічних наук, професор кафедри педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту

(підпис)

ЗАТВЕРДЖЕНО

кафедрою педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту
протокол від «27» серпня 2024 року №1

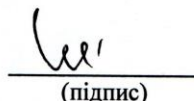
Завідувач кафедри Павло БІЛЧЕНКО, кандидат педагогічних наук, доцент

(підпис)

ЗАТВЕРДЖЕНО

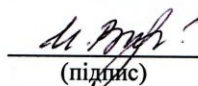
вченою радою ННІ Педагогіки і психології
протокол від «28» серпня 2024 року № 7

Голова вченої ради ННІ Педагогіки і психології Андрій ШЕРУДИЛО,
кандидат педагогічних наук, доцент

(підпис)

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми Інга ПОЛІЛУЄВА, кандидат психологічних наук,
старший викладач кафедри педагогіки, психології, соціальної роботи та
менеджменту

(підпис)

1. Пояснювальна записка

Навчальна дисципліна «Експериментальна психологія» є вибіркоким компонентом освітньої програми «Психологія» та спрямована на формування у майбутніх фахівців глибокого розуміння теоретичних засад девіантної поведінки. Зокрема, вона охоплює основні типи девіацій, чинники їх виникнення, наукові підходи до пояснення природи девіантної поведінки, а також методи діагностики ризиків, виявлення ключових проявів та особливості психологічного супроводу осіб із різними формами девіацій.

Метою викладання є ознайомлення студентів з методологією експериментальної психології, підходами до організації та проведення експериментальних досліджень та діагностичних обстежень в психології; підготовка студентів до самостійної наукової дослідницької роботи, реалізації прикладних і наукових дослідницьких задач.

Завдання навчального курсу:

1) вивчення основ методології експериментального дослідження, його етапів, принципів, типів; 2) оволодіння прийомами побудови гіпотез, контролю залежної та зовнішньої змінних, процедурою побудови експерименту; 3) ознайомлення з побудовою експериментальних, доекспериментальних та квазіекспериментальних планів, перспективами планування досліджень; 4) підготовка до самостійного проведення експериментальних досліджень, обробки дослідницької інформації, її інтерпретації та узагальнення; 5) ознайомлення з структурною побудовою окремих груп методів та окремими методиками діагностування, методичними вимогами до їх проведення; 6) ознайомлення з етичними нормами та принципами психологічних досліджень;

Пререквізити: курс «Експериментальна психологія» використовує міждисциплінарні з вікової і педагогічної психології, загальної психології, соціальної психології, «Основ наукових досліджень».

Постреквізити: Знання з курсу «Експериментальна психологія» можуть бути використані при вивченні психології при написанні курсової роботи з експериментальної психології, кваліфікаційних робіт.

Основні навчальні компетентності як результат успішного засвоєння навчального курсу

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 8. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК12. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності;

Попередні компетентності (пререквізити), необхідні для вивчення освітнього компонента: формуються під час засвоєння ОК: «Загальна психологія з практикумом», «Основи наукових досліджень».

Фахових компетентності спеціальності (ФК):

ФК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології

ФК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

ФК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання).

ФК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

ФК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

ФК6. Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження.

ФК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

ФК8. Здатність організувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову, в т.ч. особам, які отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПРН 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПРН 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПРН 4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПРН 5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПРН 6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПРН 7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

ПРН 8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.

ПРН 9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні з рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації заходів раннього втручання).

ПРН 13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПРН 14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.

ПРН16.Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога

Організація навчання

Види занять. Лекція-бесіда, передбачає безпосередній контакт викладача з аудиторією. Запитання адресуються до всіх, студенти відповідають з місця; викладач піклується про те, щоб запитання не залишалися без відповіді. Запитання не для контролю знань, а для з'ясування рівня орієнтованості і пізнання здобувачів освіти з проблем курсу, міри їх готовності до сприйняття наступного матеріалу. В умовах карантину (дистанційне навчання) лекційні заняття проводяться на платформі ZOOM.

Практичне заняття передбачає детальний розгляд здобувачами освіти окремих теоретичних положень курсу та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно до сформованих завдань. Перелік тем практичної роботи визначається робочою навчальною програмою дисципліни. Практичне заняття включає: проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок здобувачів освіти; постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, - розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання. Оцінки, отримані студентом за окремі практичні заняття, зараховуються під час виставлення підсумкової оцінки з даної

навчальної дисципліни. В умовах карантину (дистанційне навчання) практичні заняття проводяться з використанням сервісу classroom google.

Самостійна робота студента (СРС) - це самостійна діяльність-учіння здобувачів освіти, яку викладач планує разом зі студентом, але виконує її студент за завданнями та під методичним керівництвом і контролем викладача. Зміст самостійної роботи за темами визначається робочою програмою навчальної дисципліни і передбачає:

- 1) опрацювання лекційного матеріалу;
- 2) підготовку до практичного заняття;
- 3) виконання творчих робіт за запропонованою тематикою;
- 4) роботу з термінологічним словником;
- 5) роботу з науковими першоджерелами, ознайомлення з новинками наукової літератури;

В умовах дистанційного навчання планування самостійної роботи студентів, методичне керівництво і контроль за її виконанням відбувається з використанням платформи ZOOM.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **150 годин (5 кредитів ECTS)**.

Передбачається виконання чотирьох модульних робіт за результатами кожного з чотирьох змістових модулів.

Підсумковий контроль -іспит.

Освітні технології організації навчання та викладання: особистісно-орієнтовані (технологія індивідуального навчання, технологія активного навчання та самонавчання, технологія евристичного навчання); активні та інтерактивні технології проведення занять (технологія розвитку критичного мислення, технологія проведення дискусій, тощо).

. Заняття містять теоретичні та практичні блоки.

Методи навчання

Для забезпечення ефективного засвоєння матеріалу курсу застосовуються різноманітні методи навчання, які охоплюють наступні аспекти:

Методи організації та проведення навчального процесу:

- вербальні (лекція у форматі монологу, лекція-обговорення, проблемно-орієнтована лекція);

- візуальні (використання презентацій, демонстрація матеріалів, застосування опорних схем і конспектів);

- практичні (виконання практичних завдань).

Методи мотивації та стимулювання пізнавальної активності:

- проблемний виклад інформації;

- звернення до реального життєвого досвіду студентів;

- організація навчальних дискусій.

Методи оцінювання та самоконтролю результатів навчання:

- усне оцінювання знань;

- письмовий контроль;

- самооцінка та взаємний контроль між студентами;

- аналіз відповідей.

2. Опис навчальної дисципліни **«Експериментальна психологія»**

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань: <u>05 Соціальні та поведінкові науки</u>	Денна форма навчання	Заочна форма навчання

	Спеціальність: 053 Психологія	Статус – обов’язкова	
Модулів – 4 Змістових модулів – 4 Загальна кількість годин – 120.	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) Освітня програма: «Психологія»	Рік підготовки	
		3-й	3-й
		Семестр	
		6-й	6-й
		Лекційні заняття	
		22 год.	8 год.
		Практичні заняття	
		28 год.	8 год.
		Самостійна робота	
		100 год.	134 год.
		Вид контролю – екзамен	

2.1. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ ЯК НАУКА ТА НАВЧАЛЬНИЙ ПРЕДМЕТ. ЕМПІРИЧНІ МЕТОДИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

1. Мета, завдання, методи експериментальної психології. Предмет та завдання експериментальної психології. Методологія науки. Методологічні принципи експериментальної психології.

2. Історія психології як експериментальної науки. Накопичення емпіричних даних в античний період. Становлення експериментальної психології у XVI—XIX. Експериментальні дослідження в психології наприкінці XIX —на початку XX ст.

3. Структура наукового дослідження та експериментальна взаємодія. Поняття про наукове дослідження та наукову проблему. Теорія як реконструкція реальності. Поняття про гіпотезу. Поняття про експериментальну взаємодію. Суб’єктивні чинники в експериментальному дослідженні. Види вчених -дослідників

4. Професійні етичні стандарти при проведенні експериментальних досліджень. Етичні аспекти психологічних досліджень. Згода на участь у психологічному дослідженні. Правове регулювання психологічних досліджень. Принципи міжнародних діагностичних професійно–етичних стандартів. Етика у відношеннях до досліджуваних під час експерименту. Етика представлення результатів дослідження. Наукове шахрайство та чистота експерименту.

Змістовий модуль 2. ЕМПІРИЧНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ В ПСИХОЛОГІЇ

5. Неекспериментальні методи дослідження в психології. Спостереження як метод психологічного дослідження. Біографічний метод у психологічному дослідженні. Метод аналізу продуктів діяльності. Архівний метод у психологічному дослідженні. Бесіда, інтерв’ю у психологічному дослідженні. Анкетування як метод дослідження. Стандартизовані опитувальники та тести як методи психологічного дослідження. Організаційні методи психологічного дослідження: порівняльний, комплексний,

лонгітюдний, метод поперечних зрізів. Вимірювання як метод психологічного дослідження. Кореляційне дослідження. Процес шкалювання і характеристика шкал

6. Експеримент як метод психологічного дослідження. Поняття про експеримент. Види експерименту: лабораторний експеримент, природний, формувальний. Експериментальне навчання. Оперативний експеримент. Структура психологічного експерименту. Валідність експерименту. Відтворюваність експерименту.

Змістовий модуль 3. ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЕКСПЕРИМЕНТІВ.

7. Стратегії і плани експериментального дослідження. Стратегії експериментального дослідження. Класифікація експериментальних планів. Доекспериментальні, квазіекспериментальні плани, плани істинних експериментів. Плани з однією незалежною змінною, факторні плани. Якісні та кількісні експериментальні плани. Внутрішньогрупові та міжгрупові експериментальні плани.

8. Змінні в експерименті. Відношення між змінними. Поняття змінної; види змінних. Джерела артефактів у маніпулюванні змінними. Проблема ізоляції і контролю змінних. Вимір змінних; психологічні шкали. Критерії якості виміру змінних.

9. Дослідницька програма в експерименті. Постановка проблеми експериментального дослідження та її теоретичний аналіз. Вибір змінних і формулювання гіпотез. Вибір стратегії і планів дослідження. Деонтологічний аналіз психологічних досліджень. Аналіз ресурсів експерименту. Протокол експерименту.

Змістовий модуль 4. АНАЛІЗ ТА ПРЕДСТАВЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЕКСПЕРИМЕНТІВ

10. Аналіз та інтерпретація результатів експериментів. Якісний аналіз результатів дослідження. Наочно-практичне представлення результатів. Формулювання висновків за результатами експерименту. Структура та оформлення письмового наукового звіту. Основні способи обробки кількісних даних в залежності від їх характеристик: середні об'єму та середні положення, варіювання результатів дослідження, дисперсія, середнє квадратичне відхилення, межі довірливого інтервалу, рангова кореляція Спірмена, лінійна кореляція Пірсона, кореляція Фішера. Процедура проведення кластер-аналізу, якісний аналіз кластер-дерева.

11. Представлення результатів експериментів. Наочно-графічне представлення результатів досліджень. Види таблиць (проста, групова, шахова, комбінаційна, перехресна), графічні зображення (полігон частоти, діаграма, гистограма, секторна діаграма, лінійний графік). Формулювання висновків експериментального дослідження. Представлення результатів експериментів: основні вимоги до мови наукового звіту, структура та оформлення письмового наукового звіту, вимоги до виступів з представлення результатів наукового дослідження. Публікація результатів дослідження.

2.2. Структура навчальної дисципліни (денна / заочна форма)

Назва теми	Кількість годин, відведених на:		
	лекції	практичні заняття	СРС
Змістовий модуль 1. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ ЯК НАУКА ТА НАВЧАЛЬНИЙ ПРЕДМЕТ. ЕМПІРИЧНІ МЕТОДИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ			
1.1. Мета, завдання, методи експериментальної психології.	2/1	2/-	5/10
1.2. Історія психології як експериментальної науки.	2/-	2/1	5/10
1.3. Структура наукового дослідження та експериментальна взаємодія.	2/1	2/-	10/10

1.4. Професійні етичні стандарти при проведенні експериментальних досліджень	2/-	2/1	10/10
Змістовий модуль 2. ЕМПІРИЧНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ В ПСИХОЛОГІЇ			
2.1. Неекспериментальні методи дослідження в психології	2/1	4/1	10/15
2.2. Експеримент як метод психологічного дослідження	2/1	4/1	10/15
Змістовий модуль 3. ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЕКСПЕРИМЕНТІВ.			
3.1. Стратегії і плани експериментального дослідження.	2/1	2/1	10/10
3.2. Змінні в експерименті. Відношення між змінними	2/1	2/2	10/10
3.3. Дослідницька програма в експерименті.	2/2	4/1	10/15
Змістовий модуль 4. АНАЛІЗ ТА ПРЕДСТАВЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЕКСПЕРИМЕНТІВ			
4.1. Аналіз та інтерпретація результатів експериментів	2/1	2/1	10/15
4.2. Представлення результатів експериментів	4/1	4/1	10/12
Разом	22/8	28/8	100/132

2.4. Зміст лекційного курсу

Номер теми	Перелік тем лекцій, їх анотації*	Кількість годин
1	<p>Мета, завдання, методи експериментальної психології</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет та завдання експериментальної психології. 2. Методологія науки. 3. Методологічні принципи експериментальної психології. <p><i>Анотація.</i> З'ясовується місце експериментальної психології в системі наукового знання. Аналізуються її історико-психологічні витоки. Акцентується увага на проблемах сучасної експериментальної психології. Розглядаються завдання, предмет експериментальної психології. Дається оглядова характеристика методології науки. Особливою ланкою розглядаються методологічні принципи експериментальної психології.</p> <p>Література: 1, 2, 4.</p> <p>Дидактичні матеріали: мультимедійна презентація.</p>	2/1
2	<p>Історія психології як експериментальної науки.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Накопичення емпіричних даних в античний період 2. Становлення експериментальної психології у XVI—XIX 3. Експериментальні дослідження в психології наприкінці XIX — на початку XX ст. <p><i>Анотація.</i> Розкриваються основні віхи психології як експериментальної науки. Наводяться приклади відомих експериментів в галузі соціальної психології, загальної психології, вікової і педагогічної психології.</p> <p>Література: 1, 2, 4.</p>	2/-

	Дидактичні матеріали: мультимедійна презентація.	
3	<p>Структура наукового дослідження. та експериментальна взаємодія.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про наукове дослідження та наукову проблему. 2. Теорія як реконструкція реальності. 3. Поняття про гіпотезу. 4. Поняття про експериментальну взаємодію. <p>Анотація. Розглядається структура наукового дослідження. Його типологія. Етапи наукового дослідження. Аналізуються базові характеристики наукової проблеми. Пропонується структура теорії, види теорій. На обговорення виносяться: вимоги до наукових гіпотез, правила їх формулювання, типології гіпотез, характеристики наукових гіпотез. Розглядаються суб'єктивні фактори експериментальної взаємодії. Аналізується ставлення учасників до експерименту, їх мотиви участі у дослідженні. Типологія вчених. Акцентується увага на етичних правилах та принципах психологічних досліджень.</p> <p>Література: 1, 2, 4, 5, 8, 9.</p> <p>Дидактичні матеріали: таблиці, малюнки, схеми, мультимедійна презентація.</p>	2/1
4	<p>Професійні етичні стандарти при проведенні експериментальних досліджень.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Принципи міжнародних діагностичних професійно–етичних стандартів. 2. Етика у відношеннях до досліджуваних під час експерименту. 3. Етика представлення результатів дослідження 4. Наукове шахрайство та чистота експерименту. <p>Анотація. Розглядається міжнародні етичні стандарти в області проведення психологічних досліджень. Аналізуються види наукового шахрайства, структура згод на участь у дослідженні.</p> <p>Література: 1, 9, 10.</p> <p>Дидактичні матеріали: мультимедійна презентація.</p>	2/-
5	<p>Неекспериментальні методи дослідження в психології</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Спостереження як метод психологічного дослідження. 2. Біографічний метод у психологічному дослідженні. 3. Метод аналізу продуктів діяльності. 4. Архівний метод у психологічному дослідженні. 5. Бесіда, інтерв'ю у психологічному дослідженні. 6. Анкетування як метод дослідження. 7. Стандартизовані опитувальники та тести як методи психологічного дослідження. 8. Організаційні методи психологічного дослідження: порівняльний, комплексний, лонгітюдний, метод поперечних зрізів. Вимірювання як метод психологічного дослідження. 9. Кореляційне дослідження. 10. Процес шкалювання і характеристика шкал <p>Анотація. Розглядається класифікація методів психологічного дослідження. Згідно поділу на експериментальні і неекспериментальні методи дається характеристика неекспериментальних методів, організаційних методів,</p>	2/1

	<p>кореляційного дослідження, шкалювання. Література: 1, 2, 4, 5, 8, 9. Дидактичні матеріали: таблиці, малюнки, схеми, мультимедійна презентація.</p>	
6	<p>Експеримент як метод психологічного дослідження</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про експеримент. 2. Види експерименту: лабораторний експеримент, природний, формувальний. Експериментальне навчання. Оперативний експеримент. 3. Структура психологічного експерименту. 4. Валідність експерименту. <p><i>Анотація.</i> Розглядається експеримент як метод дослідження. Його види, можливості, структура. Пропонується інформація щодо видів валідності експерименту. Вивчаються поняття про залежну, незалежну та зовнішню змінну, їх взаємозалежність. Розглядаються поняття факту та артефакту в експерименті. Література: 3, 2, 4, 5, 8, 9. Дидактичні матеріали: таблиці, малюнки, схеми, мультимедійна презентація.</p>	2/1
7	<p>Стратегії і плани експериментального дослідження.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Стратегії експериментального дослідження. 2. Класифікація експериментальних планів. 3. Доекспериментальні, квазіекспериментальні плани, плани істинних експериментів. 4. Плани з однією незалежною змінною, факторні плани. 5. Якісні та кількісні експериментальні плани. 6. Внутрішньогрупові та міжгрупові експериментальні плани. <p><i>Анотація.</i> Аналізуються стратегії експериментальних досліджень та етапи їх реалізації. Пропонується оглядова інформація щодо різноманітних типів планів. Розглядаються процедури побудови зазначених типів експериментальних впливів. Плани експерименту для одного оптанта. Розглядаються процедури побудови типів планів з урахуванням специфіки їх використання, кількості експериментальної вибірки. Аналізуються позитивні сторони та недоліки різних типів планів. Література: 2, 4, 5, 8. Дидактичні матеріали: таблиці, малюнки, схеми, мультимедійні засоби.</p>	2/1
8	<p>Змінні в експерименті. Відношення між змінними</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття змінної; види змінних. 2. Джерела артефактів у маніпулюванні змінними. 3. Проблема ізоляції і контролю змінних. 4. Вимір змінних; психологічні шкали. 5. Критерії якості виміру змінних. <p><i>Анотація.</i> Розглядається поняття про залежну, незалежну та зовнішню змінну, їх взаємозалежність. Розглядаються поняття факту та артефакту в експерименті. Література: 3, 2, 4, 5, 8, 9. Дидактичні матеріали: таблиці, малюнки, схеми, мультимедійна презентація.</p>	2/1

9	<p>Дослідницька програма в експерименті.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Постановка проблеми експериментального дослідження та її теоретичний аналіз. 2. Вибір змінних і формулювання гіпотез. 3. Вибір стратегії і планів дослідження. 4. Деонтологічний аналіз психологічних досліджень. 5. Аналіз ресурсів експерименту. Протокол експерименту. <p>Анотація: Розглядаються завдання, структура дослідницької програми, етапи постановки проблеми. Аналізуються етапи теоретичного аналізу, формулювання гіпотез, схеми вибору стратегії дослідження. Вивчаються схеми деонтологічного аналізу психологічних досліджень, облік ресурсів експерименту, загальна структура протоколів експерименту.</p> <p>Література: 1, 2, 4, 5, 8, 9.</p> <p>Дидактичні матеріали: таблиці, малюнки, схеми, мультимедійна презентація.</p>	2/2
10	<p>Аналіз та інтерпретація результатів експериментів</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Якісний аналіз результатів дослідження. 2. Наочно-практичне представлення результатів. 3. Формулювання висновків за результатами експерименту. 4. Структура та оформлення письмового наукового звіту. <p>Анотація: Розглядаються специфічні особливості статистичної обробки даних. Ведеться ознайомлення з існуючими видами таблиць (проста, групова, шахова, комбінаційна, перехресна), графічними зображеннями (полігон частоти, діаграма, гістограма, секторна діаграма, лінійний графік). Вимоги до них. Вивчаються основні способи обробки кількісних даних в залежності від їх характеристик: середні об'єму та середні положення, варіювання результатів дослідження, дисперсія, середнє квадратичне відхилення, межі довірливого інтервалу, рангова кореляція Спірмена, лінійна кореляція Пірсона, кореляція Фішера. Розглядається поетапна процедура проведення кластер-аналізу, якісний аналіз кластер-дерева. Аналізуються типи висновків наукового дослідження, джерела артефактних висновків. Вивчаються основні вимоги до наукового звіту, правила надання інформації про учасників експериментів. Аналізуються типові структури звіту за результатами наукового дослідження, загальні вимоги до мовлення доповідача, структура виступу.</p> <p>Література: 3, 2, 4, 5, 8, 9.</p> <p>Дидактичні матеріали: таблиці, малюнки, схеми, мультимедійна презентація.</p>	2/1
11	<p>Представлення результатів експериментів</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Наочно-графічне представлення результатів досліджень. 2. Формулювання висновків експериментального дослідження. 3. Представлення результатів експериментів: основні вимоги до мови наукового звіту, структура та оформлення письмового наукового звіту, вимоги до виступів з представлення результатів наукового дослідження. 4. Публікація результатів дослідження. <p>Анотація: Розглядаються принципи представлення результатів експериментального дослідження, в т.ч. наочно графічне, вимоги</p>	4/1

	до мови наукового звіту, структури та оформлення письмового наукового звіту, вимоги до виступів з представлення результатів наукового дослідження, представлення результатів в наукових публікаціях. Література: 3, 2, 4, 5, 8, 9. Дидактичні матеріали: таблиці, малюнки, схеми, мультимедійна презентація.	
	Разом за семестр	22/8

2.5. Зміст практичних занять

Номер теми	Тема практичного заняття	Кількість годин
1	Мета, завдання, методи експериментальної психології 1. Предмет та завдання експериментальної психології. 2. Методологія науки. 3. Методологічні принципи експериментальної психології.	2/2
2	Історія психології як експериментальної науки. 4. Накопичення емпіричних даних в античний період 5. Становлення експериментальної психології у XVI—XIX 6. Експериментальні дослідження в психології наприкінці XIX —на початку XX ст.	2/2
3	Структура наукового дослідження. та експериментальна взаємодія. 1. Поняття про наукове дослідження та наукову проблему. 2. Теорія як реконструкція реальності. 3. Поняття про гіпотезу. 4. Поняття про експериментальну взаємодію.	2/0
4	Професійні етичні стандарти при проведенні експериментальних досліджень. 1. Принципи міжнародних діагностичних професійно-етичних стандартів. 2. Етика у відношеннях до досліджуваних під час експерименту. Експериментальна взаємодія. 3. Етика представлення результатів дослідження 4. Наукове шахрайство та чистота експерименту.	2/0
5	Неекспериментальні методи дослідження в психології 1. Спостереження як метод психологічного дослідження. 2. Біографічний метод у психологічному дослідженні. 3. Метод аналізу продуктів діяльності. 4. Архівний метод у психологічному дослідженні. 5. Бесіда, інтерв'ю у психологічному дослідженні. 6. Анкетування як метод дослідження. 7. Стандартизовані опитувальники та тести як методи психологічного дослідження. 8. Організаційні методи психологічного дослідження: порівняльний, комплексний, лонгітюдний, метод поперечних зрізів. Вимірювання як метод психологічного дослідження. 9. Кореляційне дослідження. 10. Процес шкалювання і характеристика шкал	2/0
6	Експеримент як метод психологічного дослідження	2/0

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про експеримент. 2. Види експерименту: лабораторний експеримент, природний, формувальний. Експериментальне навчання. <ol style="list-style-type: none"> а. Оперативний експеримент. 3. Структура психологічного експерименту. 4. Валідність експерименту. 	
7	Стратегії і плани експериментального дослідження. <ol style="list-style-type: none"> 1. Стратегії експериментального дослідження. 2. Класифікація експериментальних планів. 3. Доекспериментальні, квазіекспериментальні плани, плани істинних експериментів. 4. Плани з однією незалежною змінною, факторні плани. 5. Якісні та кількісні експериментальні плани. 6. Внутрішньогрупові та міжгрупові експериментальні плани. 	2/0
8	Змінні в експерименті. Відношення між змінними <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття змінної; види змінних. 2. Джерела артефактів у маніпулюванні змінними. 3. Проблема ізоляції і контролю змінних. 4. Вимір змінних; психологічні шкали. 5. Критерії якості виміру змінних. 	2/0
9	Дослідницька програма в експерименті. <ol style="list-style-type: none"> 1. Постановка проблеми експериментального дослідження та її теоретичний аналіз. 2. Вибір змінних і формулювання гіпотез. 3. Вибір стратегії і планів дослідження. 4. Деонтологічний аналіз психологічних досліджень. 5. Аналіз ресурсів експерименту. Протокол експерименту. 	2/0
10	Аналіз та інтерпретація результатів експериментів <ol style="list-style-type: none"> 5. Якісний аналіз результатів дослідження. 6. Наочно-практичне представлення результатів. 7. Формулювання висновків за результатами експерименту. 8. Структура та оформлення письмового наукового звіту. 	2/0
11	Представлення результатів експериментів <ol style="list-style-type: none"> 5. Наочно-графічне представлення результатів досліджень. 6. Формулювання висновків експериментального дослідження. 7. Представлення результатів експериментів: основні вимоги до мови наукового звіту, структура та оформлення письмового наукового звіту, вимоги до виступів з представлення результатів наукового дослідження. 8. Публікація результатів дослідження. 	2/0
Разом за IV семестр		28/8

2.6. Зміст самостійної роботи

Номер теми	Зміст самостійної роботи	Кількість годин
Тема 1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Опрацювати основну та додаткову літературу до теми. 2. Виконати письмово завдання практичної роботи, викласти у 	5/10

Тема 2	Гугл-Клас. 3. Повести роботу з термінологією: проаналізувати значення основних термінів, скласти глосарій. 4. Занотувати основні положення лекційного матеріалу. 5. Провести рефлексію власного досвіду за даною темою, щодо можливості використання отриманих знань в професійній діяльності. 6. Підготувати (знайти у відкритих джерелах, наявній літературі) матеріали за темою. Визначитись з питаннями, які потребують додаткового обговорення а занятті для уточнення.	5/10
Тема 3		10/10
Тема 4		10/10
Тема 5		10/15
Тема 6		10/15
Тема 7		10/10
Тема 8		10/10
Тема 9		10/15
Тема 10		10/15
Тема 11		10/12
		Разом за семестр

2.7. Зміст індивідуальної роботи

№ п/п	Назва теми (модуля, змістового модуля) та зміст індивідуальної роботи	Кількість годин
1	<p>ЗМ 1. Завдання. Підготуйте розгорнуту відповідь на будь які два питання:</p> <p>1.Предмет та завдання експериментальної психології.</p> <p>2.Витоки експериментальної психології: розвиток експерименту в філософії.</p> <p>3.Психофізіологія як емпірична база психологічних досліджень.</p> <p>4.Розвиток експериментальних досліджень в психології.</p> <p>5.Поняття про наукове мислення. Принципи наукового мислення.</p> <p>6.Методологія науки.</p> <p>7.Методологічні принципи експериментальної психології.</p> <p>8.Структура наукового дослідження.</p> <p>9.Поняття про наукову проблему</p> <p>10.Теорія як реконструкція психологічної реальності. Теорія та її структура.</p> <p>11.Гіпотеза як частина теорії. Основні типи гіпотез.</p>	
2	<p>ЗМ 2. Завдання. Підготуйте розгорнуту відповідь на будь які два питання:</p> <p>1.Класифікація методів психологічного дослідження. Поняття про експериментальні та неекспериментальні методи.</p> <p>2.Спостереження як метод психологічного дослідження.</p> <p>3.Біографічний метод у психологічному дослідженні.</p> <p>4.Аналіз продуктів діяльності.</p> <p>5.Бесіда, інтерв'ю та анкетування у психологічному дослідженні.</p> <p>6.Стандартизовані опитувальники та тести як методи психологічного дослідження.</p> <p>7.Кореляційне дослідження. Планування кореляційних досліджень.</p> <p>8.Поняття про психологічний експеримент. Види експерименту.</p> <p>9.Структура психологічного експерименту. Поняття про за лежну та незалежну змінні.</p>	

	<p>10.Валідність експерименту: види валідності.</p> <p>11.Експериментальні дослідження в загальній психології та психофізіології.</p> <p>12.Розвиток людини: перспективи експериментального дослідження.</p> <p>13.Експерименти в соціальній психології.</p> <p>14.Роль експерименту у медичній психології, психотерапії та консультуванні.</p> <p>15.Експериментальні дослідження в організаційній психології та психології праці.</p>	
3	<p>ЗМ 3. Завдання. Підготуйте розгорнуту відповідь на будь які два питання:</p> <p>1.Стратегії експериментального дослідження.</p> <p>2.Поняття про внутрішньогрупові та міжгрупові експериментальні плани.</p> <p>3.Доекспериментальні, квазіекспериментальні плани та плани істинних експериментів в психології.</p> <p>4.Поняття про плани з однією незалежною змінною та про факторні плани.</p> <p>5.Плани експерименту з малим N.</p> <p>6.Факт і артефакт у експерименті. Проблема контролю в експерименті.</p> <p>7.Поняття про дослідницьку програму.</p> <p>8.Постановка проблеми експериментального дослідження.</p> <p>9.Теоретичний аналіз проблеми.</p> <p>10.Вибір змінних та формулювання експериментальних гіпотез.</p> <p>11.Вибір стратегії та планів експериментального дослідження.</p> <p>12.Деонтологічний аналіз психологічних досліджень.</p> <p>13.Згода на участь у психологічному дослідженні.</p> <p>14.Аналіз ресурсів експерименту.</p> <p>15.Вибір та обґрунтування методів виміру експериментального ефекту.</p> <p>16.Протокол експерименту.</p>	
4	<p>ЗМ 4. Завдання. Підготуйте розгорнуту відповідь на будь які два питання:</p> <p>1.Поняття про якісний аналіз результатів експерименту.</p> <p>2.Інтерпретація результатів психологічних експериментів.</p> <p>3.Узагальнення результатів експерименту, формулювання висновків.</p> <p>4.Поняття про кількісний аналіз в психологічних експериментах.</p> <p>5.Наочно графічне представлення результатів досліджень.</p> <p>6.Використання комп'ютера на етапах планування та проведення експериментів.</p> <p>7.Використання комп'ютера на етапі представлення результатів експериментів.</p> <p>8.Поняття про науковий стиль. Основні вимоги до мови наукового звіту.</p> <p>9.Структура та оформлення наукового звіту.</p> <p>10.Вимоги до виступів з представлення результатів наукового дослідження.</p>	

2.8. Перелік питань для підсумкового контролю.

2.7.1. Тематика модульних контрольних робіт.

Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни «Експериментальна психологія» проводиться наприкінці кожного модулю, оцінюється в 5 балів. Максимальна сума отриманих студентом балів таким чином за чотири модулі може становити 20 балів.

Модульна робота 1

1. Розкрийте питання:
 - а) Теорія як реконструкція реальності.
 - б) Поняття про гіпотезу.
 - в) Поняття про експериментальну взаємодію.
2. Проаналізуйте відповідність критеріям етичних стандартів експеримент Дж. Вотсона з хлопчиком Альбертом. 11-ти місячному Альберту показували щура, показ супроводжували різким неприємним звуком, який викликав страх. В результаті у Альберта було сформовано умовну реакцію страху.

Модульна робота 2

Варіант 1. Розкрити питання:

- Класифікація методів психологічного дослідження.
- Бесіда, інтерв'ю, анкетування.
- Опитувальники та тести.
- Поняття про експеримент. Види експерименту.
- Структура психологічного експерименту.
- Валідність експерименту.
- Факт і артефакт в експерименті.

Варіант 2. Розкрити питання:

- Стратегії експериментального дослідження.
- Класифікація експериментальних планів.
- Доекспериментальні, квазіекспериментальні плани, плани істинних експериментів.
- Плани з однією незалежною змінною, факторні плани.
- Якісні та кількісні експериментальні плани.
- Внутрішньогрупові та міжгрупові експериментальні плани.

Модульна робота 3

Підготувати власну програму дослідження за одним за напрямком власного наукового пошуку:

Програма подається у вигляді звіту з наданням повної інформації про особливості проведення кожного етапу роботи.

Структура захисту дослідницької роботи:

1. Оголошення теми дослідницької програми
2. Розкриття актуальності заявленої теми.
3. Визначення об'єкту, предмету дослідження, його мети, гіпотези.
4. Визначення залежної і незалежної змінних.

Модульна робота 4

Розкрийте питання:

1. Кількісний аналіз результатів дослідження.
2. Якісний аналіз результатів дослідження.

3. Наочно-практичне представлення результатів.
4. Формулювання висновків за результатами експерименту.
5. Структура та оформлення письмового наукового звіту.

2.8.2. Перелік питань до підсумкового контролю із дисципліни **«Експериментальна психологія» (екзамен)**

1. Мета, завдання експериментальної психології. 2. Історія психології як експериментальної науки. 3. Методологічні принципи експериментальної психології. 4. Поняття про наукове дослідження. Наукова проблема. 5. Наукова теорія як реконструкція реальності. 6. Поняття про гіпотезу: види, походження, вимоги. 7. Принципи міжнародних діагностичних професійно-етичних стандартів. 8. Наукове шахрайство та чистота експерименту. 9. Класифікація стабільних та нестабільних у часі психічних властивостей. 10. Експериментальна взаємодія і етичні аспекти психологічних досліджень. 11. Неекспериментальні методи дослідницької роботи. 12. Спостереження як метод психологічного дослідження. 13. Біографічний метод у психологічному дослідженні. 14. Метод аналізу продуктів діяльності. 15. Архівний метод у психологічному дослідженні. 16. Бесіда, інтерв'ю у психологічному дослідженні. 17. Анкетування як метод дослідження. 18. Стандартизовані опитувальники та тести як методи психологічного дослідження. 19. Організаційні методи психологічного дослідження: порівняльний, комплексний, лонгітюдний, метод поперечних зрізів. 20. Вимірювання як метод психологічного дослідження. 21. Кореляційне дослідження. 22. Процес шкалювання і характеристика шкал. 23. Експеримент як метод психологічного дослідження. 24. Види експерименту. 25. Структура психологічного експерименту. 26. Поняття про залежну і незалежну змінну. 27. Валідність експерименту: види валідності. 28. Факт і артефакт у експерименті. 29. Проблема контролю в експерименті. 30. Стратегії експериментального дослідження. 31. Класифікація експериментальних планів. 32. Поняття про якісні та кількісні експериментальні плани. 33. Поняття про внутрішньогрупові та міжгрупові експериментальні плани. 34. Доекспериментальні, квазіекспериментальні плани та плани істинних експериментів в психології. 35. Плани з однією незалежною змінною та факторні плани. 36. Плани експерименту з малим N. 37. Дослідницька програма в експерименті. 38. Постановка проблеми експериментального дослідження. 39. Теоретичний аналіз проблеми. 40. Вибір змінних та формулювання експериментальних гіпотез. 41. Вибір стратегії та планів експериментального дослідження. 42. Аналіз та інтерпретація результатів експериментів. 43. Поняття про кількісний аналіз в психологічних експериментах. 44. Застосування статистичних методів у психологічних вимірюваннях. 45. Використання непараметричної і параметричної статистики під час опрацювання емпіричних даних. 46. Нормальний розподіл як чинник параметричності — непараметричності експериментальних значень. 47. Непараметричні статистичні методи. 48. Параметричні статистичні методи. 49. Кореляційний аналіз як метод статистики. 50. Статистична значущість емпіричних показників. 51. Перевірка крайніх членів на належність до статистичної сукупності. 52. Межі довірчого інтервалу середнього арифметичного. 53. Сутність статистичної значущості отриманого показника. 54. Поняття про якісний аналіз та інтерпретацію результатів експериментів. 55. Наочно-графічне представлення результатів досліджень. 56. Формулювання висновків експериментального дослідження. 57. Представлення результатів експериментів: основні вимоги до мови наукового звіту, структура та оформлення письмового наукового звіту, вимоги до виступів з представлення результатів наукового дослідження.

2.9. Система оцінювання (критерії оцінювання та шкала оцінювання) **із дисципліни «Експериментальна психологія»**

**2.9.1. Розподіл балів у межах навчальної дисципліни
«Експериментальна психологія»**

Денна форма навчання

<i>Практичні заняття</i>														<i>Модульний контроль</i>	<i>Форма семестрової атестації - залік</i>
Максимальна кількість балів -70														Максимальна кількість балів -20	Максимальна кількість балів -10
ПЗ 1	ПЗ 2	ПЗ 3	ПЗ 4	ПЗ 5	ПЗ 6	ПЗ 7	ПЗ 8	ПЗ 9	ПЗ 10	ПЗ 11	ПЗ 12	ПЗ 13	ПЗ 14	МК 1-4	екзамен
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	20	10
Всього – 100 балів															

Заочна форма навчання

<i>Практичні заняття</i>				<i>Модульний контроль</i>	<i>Форма семестрової атестації - залік</i>
Максимальна кількість балів -70				Максимальна кількість балів -20	Максимальна кількість балів -10
ПЗ1	ПЗ2	ПЗ3	ПЗ4	МК 1-4	екзамен
15	20	20	15	20	10
Всього – 100 балів					

**2.9.2. Критерії та рівні навчальних досягнень студентів
з курсу «Експериментальна психологія»**

Оцінка ECTS	Сума балів за 100 бальною шкалою	Критерії
--------------------	---	-----------------

A	90-100	Високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями	Студент вільно володіє навчальним матеріалом, успішно розв'язує завдання підвищеної складності, аргументовано висловлює свої думки, виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань, під час виконання самостійної роботи. Основні питання розкриває на високому теоретичному й практичному рівнях, без ускладнень орієнтується в матеріалі, повністю відповідає на додаткові запитання. Якість відповідей свідчить про вільне володіння навчальним матеріалом, а також про ознайомлення з додатковим матеріалом із навчальної дисципліни. Набуті компетенції творчо застосовує в професійній предметній діяльності.
B	82-89	Достатній рівень оволодіння знаннями навчального матеріалу, вміннями їх практичного впровадження	Студент володіє навчальним матеріалом у межах програми навчальної дисципліни на творчому рівні. Під час відповідей виявляє вільне володіння лекційним і практичним матеріалом, проте у відповідях допускає неточності.
C	74-81	Середньо-достатній рівень володіння теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками	Студент володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, проте не має достатніх знань та вмінь для формулювання висновків, допускає суттєві неточності. Розкриває основні питання, а на додаткові відповідає неповно. Ознайомлення з додатковими джерелами не є систематизованим.
D	64-73	Середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками	Студент володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу, уміє використовувати знання в стандартних ситуаціях. Послуговується тільки загальним поняттєвим апаратом, у цілому орієнтується в досліджуваному предметі, але розкриваючи основні питання допускає суттєві помилки.
E	60-63	Рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижчим за середній.	Домінує репродуктивний виклад інформації; труднощі в проведенні міжпредметних зв'язків навіть з допомогою викладача; знання основної термінології.

FX	35-59	Низький рівень володіння навчальним матеріалом, студент не спроможний опанувати практичні вміння без додаткових занять з дисципліни	Студент володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно. Робить принципові помилки у відповідях, не може дати обґрунтовані відповіді на всі основні питання викладача, не орієнтується в основних теоретичних і практичних положеннях курсу або не засвоїв окремі розділи курсу.
F	1-34	Низький рівень знань із дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни	Низький рівень знань із дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни.

2.10. Список рекомендованих джерел

Основна література

1. Важинський С.Е., Щербак Методика та організація наукових досліджень: навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
2. Галян О.І., Галян І.М. Експериментальна психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Академвидав, 2012. 400 с.
3. Горбунова В. В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях : навч. посіб.. Київ : «Професіонал», 2017. 208 с.
4. Колтунович Т.А., Чуйко Г.В., Чапак Я.В. Соціально-психологічні експерименти: навч. посібник. Чернівці : Чернівець. нац. ун-тім. Ю. Федьковича, 2022. 192 с.
5. Максименко С., Носенко Є. Експериментальна психологія. Київ: Центр навчальної літератури, 2021, 359 с.
6. Малхазов О. Р. Експериментальна психологія: практичний посібник. Київ: Талком, 2020. 321 с.
7. Шейко В. М., Кушнарченко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник. Київ : Знання, 2017. 310 с.
8. Goodwin K.A., Goodwin C.J. Research in Psychology: Methods and Design, 8th Edition: New Jersey: Wiley, 2016. 476 p.
9. Jhangiani R. S. Research Methods in Psychology 4th edition. Kwantlen Polytechnic Universit, 2019. 432 p.
10. Kantowitz V.H., Roediger H. L., Elmes D.G. Experimental Psychology Belmont, California :Wadsworth, 2015. 640 p.
11. Reynolds C.R., Altmann R.A., Allen D.N. Mastering Modern Psychological Testing: Theory and Methods 2nd ed. Edition. Springer Nature Switzerland AG. 2020. 710 p.
12. Urbina S. Anastasi A. Psychological Testing, 7 Ed. Paperback. Pearson India. 2016. 656 p.

Додаткова

1. Баклицький І. О., Сірко Р. І. Експериментальна психологія : практикум. Львів : ЛДУ БЖД, 2011. 112 с.
2. Бедан В. Б. Експериментальна психологія : курс лекцій. Одеса : НУ«ОЮА», 2020. 102 с.
3. Фесун Г.С. , Канівець Т.М. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, 2018. 200 с.
4. Методи психологічних досліджень : навч.-метод. посібник / уклад.: В. М. Радчук, Научитель О. Д., Бідюк А. І. Основи психолого-педагогічного дослідження: коментарі, таблиці, ілюстрації. Харків : ХАІ., 2015. 56 с.
5. Поліщук С.А. Методичний довідник з психодіагностики: Навчально-методичний

- посібник. Суми: ВТД «Університетська книга», 2009. 442с.
6. Шатирко Л. О. Експериментальна традиція психології навчання в Україні: монографія. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2017. 324 с.
 7. Копець Л. Класичні експерименти в психології. Київ. Києво-Могилянська Академія, 2010. 283 с.

Інформаційні ресурси:

1. Реєстр тестових методик України: <https://vpa.org.ua/test-committee/reestr-testovih-metodik-ukrayni/> (дата звернення 10.03. 2025)
2. Перелік валідних методів психологічної діагностики, які можуть використовуватися для проведення психологічної діагностики та оцінки якості психологічної допомоги <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0128-24#Text> (дата звернення 10.03. 2025)
3. База даних PsycINFO Американської психологічної асоціації <https://www.apa.org/pubs/databases/psycinfo> (дата звернення 10.03. 2025)
4. Наукова психологія. Класичні експерименти в психології. Найвідоміші психологічні гіпотези. <https://psyfactor.org/lybr102-2.htm> (дата звернення 10.03. 2025)